

REDACTIONEEL

Ook een gewoontedier heeft kwaliteit

Fred Wester*

De mens is een gewoontedier. U kent die uitdrukking vast wel, het geeft aan dat mensen, ook als ze fris, nieuw en creatief bezig willen zijn, geneigd zijn om toch bestaande paden te volgen, of in ieder geval geeft het aan dat het ritme van gangbare routines bijna onmerkbaar met hun creatieve ambities wordt vermengd. De schilder maakt wel iets nieuws, maar het blijft iets met verf, een schilderij, en ook de bakker beperkt de gekkigheid tot croissantjes met speltdeeg, hoewel vele klanten wellicht het idee krijgen dat hij iets voor de bouw op het oog had. Het nieuwe en frisse is weliswaar nieuw, maar vooral dan toch tussen al datgene wat als doorsnee en gewoon wordt gezien. Dat ligt eigenlijk ook wel voor de hand, want als je al te ver gaat in de vernieuwing word je niet meer begrepen. Je wilt iets creëren, je bent op een nog onbekend product gericht, en dan ga je niet als een Schepper met ADHD meteen de hele kosmos, inclusief de menselijke cultuur, opnieuw uitvinden. Het leven is al verrassend genoeg, daar hoeven we niet nog meer verrassingen aan toe te voegen door ook nog eens nieuwe paden uit te vinden op weg naar de aanschaf van het ontbijt. Waarom gek doen als het ook gewoon kan? Dat is niet iets wat mensen uitgevonden hebben, het is iets wat we bij dieren steeds weer terugzien. En vervolgens hebben we ontdekt dat wij niet veel anders zijn, een gewoontedier dus.

Ik moest hieraan denken toen ik een oproep las van het Promovendi Overleg Nijmegen (PON) en het Radboud Postdoc Netwerk (RPN) voor een debat over 'de promovendifabriek en wegwerpwetenschappers: zorgen ten aanzien van kwantiteit en kwaliteit in het WO'. De centrale thema's bij deze bijeenkomst zijn het groeiende aantal promovendi en het oprukken van de tijdelijke aanstellingen aan de Nederlandse universiteiten. Onlangs bleek dat het percentage tijdelijke aanstellingen onder gepromoveerde wetenschappers de afgelopen jaren flink gegroeid is en momenteel ruim 40 procent bedraagt. Het lijken wel Italiaanse toestanden (alleen ouderen hebben één of meer vaste aanstellingen, jongeren worden ingehuurd om te werken) als het gaat om de universiteit als werkgever. De onvrede over de gang van zaken aan de Nederlandse universiteiten blijft niet beperkt tot pas gepromoveerde werknemers. Hun probleem is eigenlijk niet nieuw; sinds de Krimp- en Groeioperatie in de jaren tachtig van de vorige eeuw vertonen universiteiten vermijdingsgedrag als het gaat om het aanstellen van jonge medewerkers. Maar het zijn niet alleen de jonge medewerkers die alarm

* Prof. dr. Fred Wester is emeritus hoogleraar communicatiewetenschap aan de Radboud Universiteit te Nijmegen en voorzitter van KWALON, het platform voor kwalitatief onderzoek. E-mail: f.wester@maw.ru.nl.

slaan. Er heerst een groeiend gevoel van onvrede onder alle medewerkers van de Nederlandse universiteiten over 'onder andere de verregaande economisering van universiteiten, de toegenomen publicatiedruk en de nadruk op kwantiteit in plaats van kwaliteit in het onderwijs'. Bij dit laatste moet u denken aan de nog steeds groeiende groep leerlingen die hun toekomst met een academisch diploma zeker willen stellen, als het maar geen exact of technisch vak is. En natuurlijk de onderzoekers die hun werk in kleine mootjes hakken om veel publicaties te scoren, en dan vervolgens van zelfplagiaat worden beschuldigd.

Deze onvrede leidde, naast het bovengenoemde PON en RPN, het afgelopen jaar tot de oprichting van verschillende initiatieven, zoals (geheel volgens de Engelse ziekte) *Science in Transition* en *Hervorming Nederlandse Universiteiten* (al beter in de Nederlandse traditie, we wachten nog op de Gereformeerde Bond van Vrouwelijke Analisten, Artikel 24).

Blijkbaar is dat het eerste wat we doen: een clubje oprichten om de dringende boodschap een vruchtbare aarde te geven. Je moet als het ware zelf het publiek creëren, dat je vervolgens kunt overtuigen en in kunt zetten om de wereld te verbeteren. De mens is niet alleen een gewoontedier, maar ook een politiek dier.

Een debat organiseren, dat is natuurlijk slechts het begin. Wij gaan door met de strijd (ik droom weg naar de jaren zeventig, toen ik mijn carrière aan de universiteit net was begonnen en niet tot werken kwam omdat de studenten regelmatig de boel bezet hadden om relevant onderwijs af te dwingen). Dat kun je ook heel anders aanpakken: ik voorzie de komende tijd Oekraïense toestanden, met belegerde faculteitskantoren waar de decaan en zijn kornuiten gegijzeld worden gehouden om minder publicaties af te dwingen, acties waarbij kwaliteitstentamen worden toegepast, zodat alleen studenten die de zaak gedegen hebben voorbereid (25 procent) zullen slagen, bibliotheken worden bezet om af te dwingen dat contacturen worden omgezet in studietijd voor het lezen van academische literatuur, en scripties alleen dan worden beoordeeld als de ouders of een ingehuurde hulpkracht de taalfouten tot niet meer dan vijf (niet in de titel of per bladzijde, maar in het hele werkstuk van wel 20 bladzijden) hebben weten terug te brengen.

Als al die acties eenmaal zijn overgeslagen naar de hogescholen en ook daar de strijd om de kwaliteit de studenten tot zelfstudie heeft gedwongen, is er voor de gemiddelde KWALON-lezer eindelijk alle tijd om kennis te maken met het nieuws op het gebied van het kwalitatief-onderzoeksbedrijf. Dit nummer van KWALON belooft veel nieuws op uw vertrouwde pad naar de kennisbron. Het zijn bijdragen waar van alles overhoop wordt gehaald, de realiteit wordt geconfronteerd met de grenzen van taal, bonobo's, de aard van de realiteit en de aard van de zintuigen, en dan hebt u nog alleen maar een debat over het essay gehad. Verder op uw pad komt u nog creatieve hermeneutiek tegen, paradoxen, diepe waters, reflexiviteit, wetenschapsfilosofie en duizelingwekkende combinaties. Gelukkig begint volgende maand het WK, dan kunnen we even afkoelen.